

cu un mozaic, care urma să fie transferat într-un muzeu. Cum obiectele metalice ce s-ar fi aflat eventual sub mozaic sănătatea generală atât de oxidație incit să se pot confunda cu terenul, s-a propus detectarea lor. S-au stabilit 150 anomalii suspecte și fi de interes arheologic, iar dintre acestea 50 au fost produse de monede de argint și bronz, precum și de două frumoase statuete din bronz.

N. S. Tite (Univ. Essex): Studiu comparativ al metodelor folosind gradometru protonic, magnetometru cu polarizație inducă și măsură conductivitate solului.

Autorul a prezentat variația caracteristicilor aparatelor de prospecție arheologică în funcție de parametri fizici ca: susceptibilitate, viscozitate magnetică, conductivitate și. La fel a făcut o prezentare a puterii de rezoluție a diferitelor tipuri de anomalii arheologice (sănături, cuptoare, ziduri) cu diverse aparate de măsură.

A. J. Clark (Sectia Monumentelor Istorice, Ministerul Lucrărilor Publice, Londra): Studiu comparativ al unor metode de investigație aplicate în Yorkshire.

Autorul a pornit de la identificarea așa-numitelor «crop-marks» (semne de recoltă), care adesea trădează prezenta unor vestigii, în funcție de anotimpul și de oră (în cazul fotografierii). Metodele magnetice au indicat într-un asemenea loc o anomalie de circa 70 gamma. Fotografia în infraroșu nu a dat rezultate satisfăcătoare. În fine, în timpul excavațiilor s-a aflat un mormânt, în locul a ceea ce se credea să fie, după interpretarea «crop-marks-urilor», o roată de car roman.

Dr. A. Aspinall și J. Lynnam (Univ. Bradford): Metoda polarizării induce și compararea ei cu măsurătorile de rezistență.

Prezentarea a fost pur teoretică, de interes mai mult geografic și fără vreo referire precisă la prospecția arheologică, unde sunt aplicări.

Dr. I. Scollar (Rheinische Landesmuseum, Bonn): Programul SIMULA-A de simulare în ordinador a anomaliei magnetice de interes arheologic.

Ideeau fost următoarea: datele prospecției arheologice, măsurate în teren, ca valori magnetice (gamma), să fie introduse în ordinador, analizate după metoda Fourier și interpretate astfel, încit în final să prezinte sub formă grafică, o asociere de puncte, imprimate de ordinador, corespunzând proiecției bidimensionale a vestigilor prospecțate. Metoda este cunoscută în geofizică, însă pentru uzul strict al arheologiei, necesită precauții speciale de programare. Autorul a prezentat o serie de rezultate elocvente, dintre care ne-a pus cîteva la dispoziție.

Dr. R. Lemington (Fundatia Leric, Roma): Prospecții arheologici în Cehoslovacia și Italia.

A discutat rezultatele interpretării prospecției din vara

anului 1968 în Cehoslovacia, pe un sanctuar neolitic, într-o așezare de 30 vître. Prospecția s-a făcut cu ajutorul magnetometrului protonic, punind în evidență încăperi și sănături. Se urmărește stabilirea faptului dacă așezarea respectivă dispune sau nu de un atelier propriu de prelucrare a fierului.

In Italia, cu ajutorul aerofotogrammetriei s-a observat o cetate antică, grecescă, în acărui centru se află o pată neagră, ce se presupunea a fi Agora. Această faptă trebuie confirmată de prospecție. Anomalii magnetice, prelucrate în ordinador, printr-o metodă isometrică de reprezentare grafică, tridimensională, au precizat un ansamblu arhitectonic, în preajma unui templu, dezvelit de arheologi.

CONSTANTIN ROMAN

ȘTEFAN IONESCU, PANAIT I. PANAIT: „CONSTANTIN VODĂ BRÎNCOVEANU”¹¹

Evocarea personalității unor mari conducători ai poporului român prin monografii ample, constituie una din preocupările de seamă ale istoriografiei contemporane din patria noastră. Astfel, în ultimii ani, au văzut lumina tiparului lucrările de mare interes, precum *Avram Iancu de Silviu Dragomir, Cusa Vodă de C. C. Giurescu, Iancu de Hunedoara de Camil Mureșan și. Sub egida Editurii științifice, în anul 1969, a apărut monografia Constantin Vodă Brîncoveanu. Viața. Domnia. Epoca*, întocmită de Ștefan Ionescu și Panait I. Panait, muzeografi la Muzeul de istorie a municipiului București. Lucrearea, redactată pe baza studierii unui bogat material edit și inedit, este alcătuită din zece capítole. Primul din acestea cuprinde o succintă analiză critică a istoriofriei subiectului tratat. În capitolul următor, autorii analizează istoria Tării Românești în contextul politic al Europei răsăritene din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, îndeosebi în vremea domniei lui Șerban Cantacuzino. Capitolul III constă dintr-o multiplă și temeinică analiză a dezvoltării economice și sociale a Tării Românești în ultimele decenii ale aceluiși vîac 17 și începutul celui următor. Cinci capitole reinvievă în continuare viața și deopotrivă activitățile politice și diplomatică a lui Constantin Vodă Brîncoveanu, pînă în anul tragicului său sfîrșit. Capitolul IX prezintă efervența culturală și artis-

tică ce a marcat anii scoasăi domnilui, subliniind meritele ce și le-au cîștigat pentru realizările din acest domeniu atât Domnul, cât și unii din intîmpini săi colaboratori. Ultimul capitol, intitulat „Personalitățile lui Constantin Vodă Brîncoveanu și locul său în istoria românilor” înmânănochează, firesc, concluziile autorilor acestei grandioase și frâmintate pagini de istorie românească.

Din parcurgerea volumului reiese, mai întîi, că temeiul ce a chezășuit spectaculoasele succese dobândite pe diferitele tărîuri, consolidarea de ansamblu a țării, s-a datorat înțeleptei politicii economice promovată de către domnul muntean. Dezvoltarea agriculturii cu toate ramurile ei, a extractiei miniere, a schimbulor comerciale au permis să poată fi satisfăcute atît cererile crescînd ale Portiilor cit și nevoile interne ale Țării Românești.

De asemenea trebuie de menționat orizontul larg al politicii externe întreținute în acești ani, ceea ce a permis strînsă legătură cu Transilvania, Moldova și alte state. Timp de un sfert de vîac, Curtea Domnească din București a polarizat, prin diplomatie și inițiativele lui Brîncoveanu, aspirațiile de libertate de sub jugul străin ale popoarelor din Balcani. Întrînind relații strînse cu Imperiul otoman, cu Rusia, Imperiul habsburgic, cu Polonia, Anglia, Suedia, Venetia, Domnul a reușit să angreneze și să impună Tara Românească în circuitul politicilor externe europene.

Nu mai puțin remarcabile au fost dobândirile culturale ale epocii brîncovenesti, care marchează un adevarat revîririm în domeniul învățămîntului, tipăriturilor, arhitecturii, artelor minore etc. Din acest punct de vedere, domnia lui Constantin Vodă Brîncoveanu se înscrie ca un moment de maximă afirmare a artei medievale românești, rezultat firesc al unei intense dezvoltări interne, pe care s-au alătuit fericit elemente ale renașterii occidentale.

Monografia lui Constantin Vodă Brîncoveanu se prezintă ca o valoroasă contribuție, o izbită incercare de cuprindere a întregii arii de manifestări ale Tării Românești din epoca brîncovenescă, ce surprinde cu discernămînt principalele aspecte și implicări ale evenimentelor și personalității domnului muntean. Textul monografiei este completat de o bogată ilustrație, hărți, tabele genealogice și alte cîteva accesorii menite să ușura cîitorului întreprinderii. Se cuvine să subliniem faptul că ilustrarea cărtii și pe alcătuirea documentarea autorilor a fost înlesnită de bogatul fond privitor la domnia lui Constantin Brîncoveanu existent la Muzeul de istorie a municipiului București. Iată astăzi o dovadă de netînhăduit a însemnatății pe care o prezintă fondul documentar al multor instituții muzeale de la

¹¹ Ed. științifică, 464 pagini + hărți.

noi și totodată a posibilităților lui de explorare și exploatare.

Po îngă utilitatea informativă și interpretativă, monografia Constantin Vodă Brincoveanu se remarcă și prin notabile calități stilistice, ce sporesc atracția pe care o exercită asupra cititorului.

Nelindos înă că abordarea unei asemenea teme, pretențioasă, stufoasă și nu lipsită de controverse, lăsa loc și unor observații critice. Nu este locul să mici în intenția noastră de a face un inventar amănunțit al acestora. Iată doar cîteva.

Tratarea inegală a componențelor politice externe a lui Brincoveanu, politică pe care s-a ridicat înregul edificiu brincovenesc, astfel fiscalitatea sau opera sa construcțivă nu găsesc nici spațial cuvenit în economia monografiei, nici tratarea sau înțelegerea necesară. Deși lucrarea nu este lipsită de unele materiale ajutătoare, cum arătam, poate nu ar fi fost rău să i se mai fi adăugat un tabel cronologic cu faptele Domnului ca și o listă a monumentelor artistice ale acestei epoci atât de înfloritoare. S-au mai strecurat și unele greșeli de corectură, mici scăpări care cu mai multă atenție ar fi putut fi evită.

Cu toate acestea, lucrarea celor doi muzeografi bucureșteni, Stefan Ionescu și Panait I. Panait reprezintă o incontestabilă realitate a genului, o pertinență investigare, înțelegere și tratare a domniei lui Constantin Vodă Brincoveanu.

CONSTANTIN
CAZANISTEANU

NICOLAE DEMCENKO „UNELTELE AGRICOLE LA MOLDOVENI, DIN SEC. AL XVIII-LEA ȘI PINĂ LA ÎNCEPUTUL SEC. XX”

Numele lui Nicolae Demcenko s-a făcut cunoscut în etnografia Republicii Socialiste Sovietice Moldovenești, cu cîtiva ani în urmă, cercetătorul cîştigându-și notorietate prin numeroasele sale lucrări în domeniul etnografiei agrare în special, publicate în diferite reviste de specialitate din URSS. În fruntea tuturor acestor lucrări, se află, prin

* Н. Демченко. Ландшафтно-технические орудия молдаван XVIII-начала XX вв. Под редакцией доктора исторических наук В. И. Донженко. Академия наук МССР Институт истории. Издательство Карты молдавской Картины 1967, 164 р., 21 hartă + 85 fotografii și desene.

proprietă și importanță, lucrarea apărută la Chișinău, în 1967. „Uneltele agricole la moldoveni din sec. al XVIII-lea și pînă la începutul sec. al XX-lea”. Este demnă de remarcat problematica capitolelor, astfel, primul capitol cuprinde: I. Condiții de dezvoltare a tehniciilor agricole în Moldova, condițiile natural-geografice, condițiile social-economice, sistemele de agricultură din sec. al XVIII-lea pînă la începutul sec. XX; II. Uneltele de prelucrare solului, uneltele de arat, uneltele de mină, uneltele de grăpat și tăvălugit solul; III. Uneltele de cules și treierat a păioaselor, mijloacele și uneltele de cules, mijloacele și uneltele de treierat.

Autorul a avut drept scop studierea materialelor referitoare la uneltele de muncă pentru prelucrarea solului, a sistemelor agrare, scoaterea în evidență a deosebirilor locale în construcția acestor unelte, de asemenea uneltele de cules și de treierat, făcindu-i cîrtitorului cunoștință cu procesele muncii, legate de economia agrară moldovenească, a cules și prelucrat materialul legat de terminologie, ca pe analiza tuturor acestor fapte să se poată scoate în evidență trăsăturile generale, în acest domeniu ale culturii materiale pentru toți moldoveni.

Autorul se folosește, în lucrarea sa, de un bogat material comparativ referitor la uneltele agricole, la terminologia acestora, făcindu-uz de lucrările popoarelor învecinate atît slave, cît și cele neslave, români, unguri, germani, căutind prin aceasta, să elucidizeze problema apariției uneltele de arat la moldoveni.

Pe baza unei bibliografii vaste, în mareă majoritate românească, autorul aduce unele contribuții de seamă asupra inventarului agricol din această zonă, cuprinsă între Prut și Nistru. De altfel, trebuie să arătăm că problemele legate de unele se pare că l-au pasionat mai mult pe autor, acesta constituind, de fapt, esenta lucrării de față. Mai sint tratate deopotrivă și cu multă competență probleme ca: apariția uneltele de arat, evoluția lor în timp; abundenta terminologiei, cît și răspindirea diferențelor tipuri de unele în spațiu. Toate aceste probleme sunt bine ilustrate cu ajutorul hărților efectuate de către autor, cît și cu o serie întreagă de fotografii. Din tot acest material bogat se pot trage o serie de concluzii extrem de valorioase asupra agriculturii în perioada dată, asupra evoluției uneltele de arat, asupra formelor de proprietate etc., de asemenea se văd legăturile sociale-economice și influențele reciproce existente între moldoveni și celealte popoare învecinate.

Lucrarea, după problemele pe care le ridică pară să fie exhaustivă. Ea reprezintă un instrument util pentru cercetătorul care dorește să abordeze probleme legate de

economia agrară în general și a moldovenilor îndeosebi. Scrisă într-un stil atractiv, lipsit de monotonie și prezentată în condiții grafice bune, lucrarea se consultă destul de ușor și placut.

În concluzie se poate spune că lucrarea lui Nicolae Demcenko reprezintă un succés științific remarcabil. Înscriindu-se printre cele mai valorioase lucrări de etnografie contemporană sovietică.

R. O. MAIER

GRĂDINA ZOOLOGICĂ DIN SOFIA

Nu este mare. S-ar putea chiar spune că este o grădină zoologică mică pentru cei 800 000 locuitori ai capitalei bulgare și pentru numerosii săi vizitatori. Nu și-a schimbat locul de cînd a luat naștere, la începutul acestui secol, cu singura deosebire că pe atunci se afla în afara orașului, la poalele dealurilor acoperite cu vii, dincolo de care se înalță muntele Vitoșa, pe cînd astăzi este aproape în centrul orașului, care a crescut în jurul ei.

Cu toate noile construcții ce i-sau adăugat în ultimi anii, Zoo din Sofia și-a păstrat încă vechea împărțire: colțul maimutelor, fazaneria, curtea elefantilor, lacul lebedelor și flamingilor, sirul mărilor felini și o largă „ograda”, în care se plimbă rare și giște sălbatică din Europa și din America, amestecate cu pelicanii creți și obișnuiti, cu tot felul de stirci și pescăruși galăgioși.

În apropierea acestei ogrăzi, o volieră înaltă adăpostează pe ultimii reprezentanți din ceea ce a constituit cîndva mîndria acestei grădini zoologice: vulturii! Cîțiva pieșu suri și doi zăgani privesc, cu un aer indiferent, publicul ce se perinde zări de zi prin fața lor. Putini stiu că acești zăgani sunt urmașii vechiului cuplu care — unic în lume — a acceptat să-si construiască un cuib și să-si crească pui în plin oras, în mijlocul multimii curioase, cincisprezece ani la rînd! În fiecare an, ou singular, cloacă aproape două luni, dădea naștere unui pui pufoș, firav. Din toti acești pui, unul singur a ajuns la maturitate. Spore deosebite de părintii săi și de toti zăgani capturăți adulți, el n-avea gulerul ruginiu, ci alb, poate din lipsa oxidului de fier în apa în care se imbăia.

În fața vulturilor se află stîncile urșilor, cu cele trei deschideri înțunecoase ale „grotelor”, care nu sunt de fapt decît niște cuști ridită, în care urși dorm și sunt hrăniți, cu accesul ascuns în verdeță deasă. Acolo și un mic lac, un arbore uscat, cu trunchiul și crâncile lustruite de ghearele generațiilor de urși care au